

Θεματική Ενότητα 5

Ο άνθρωπος μέσα στην πόλη - η πολιτική αρετή

- ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 16 Η πόλις
- ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 17 Ο άνθρωπος ζῶον πολιτικὸν
- ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 18 Η αρχή της πλειοψηφίας
- ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 19 Το πολίτευμα της δημοκρατίας

Θεματική Ενότητα 5

Ο άνθρωπος μέσα στην πόλη – η πολιτική αρετή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ σελ. 151-152

- 1^η παράγραφος:

Κατά τον Αριστοτέλη το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσεται/ αξιολογείται

η ηθική συμπεριφορά του ανθρώπου = η πόλις

Πόλις = πόλις-κράτος

Οίκος < κωμη <
πρότερα και ατελή
κοινωνικά μορφώματα
αποβλέπουν
στην επιβίωση των μελών τους

πόλις
η εξελικτική τελειοποίησή του

αποβλέπει
και στην επιβίωση των μελών της
αλλά και
στη συλλογική και ατομική ευτυχία
των πολιτών (συμπολιτών)
Προϋποθέσεις της: αυτάρκεια,
αυτονομία,
αυτοδιοίκηση(=ελευθερία): τα
χαρακτηριστικά της ελληνικής
πόλης- κράτους

Θεματική Ενότητα 5

Ο άνθρωπος μέσα στην πόλη – η πολιτική αρετή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ σελ. 151-152

- 2^η παράγραφος:

Οικος < κωμη <
Ι. Φύσει φύσει
Οι πρότερες μορφές
κοινωνικής οργάνωσης
συστήνονται
με φυσικό τρόπο.

πόλις
Ι. φύσει
Η εξέλιξή τους και η τελειότερη μορφή
κοινωνίας
είναι
φυσικό δημιούργημα.
ΙΙ. Ο πολίτης, το κύτταρο της πόλης
είναι πολιτικόν ζῷον φύσει.
Η φύση του πολίτη προϋποθέτει
ποικίλες ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΩΝ
και ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ μεταξύ των
μελών αυτής της οργανωμένης
κοινωνίας.
Αυτό το πλέγμα σχέσεων συστήνει
(= συγκροτεί/ ιδρύει) την πόλιν.

- 3^η παράγραφος: Οι σχέσεις των πολιτών έχουν έλλογο χαρακτήρα, καθώς υποστηρίζονται από τον Λόγο: τη λογική και τη γλώσσα. Η λογικότητα του ανθρώπου είναι η άλλη όψη της πολιτικής του φύσης. (Α.Ε. Λόγος= σχέση)

Θεματική Ενότητα 5

Ο άνθρωπος μέσα στην πόλη – η πολιτική αρετή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ σελ. 151-152

- 4η παράγραφος:

Μέσω του Λόγου

οι άνθρωποι

σημασιοδοτούν
κατανοούν
διακρίνουν

το ωφέλιμο
και
το βλαβερό

το δίκαιο
και
το άδικο

, έννοιες που
αποτελούν τον συστατικό πυρήνα της πολιτικής κοινωνίας.

Η

ΗΘΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ
των

ανθρώπινων
σχέσεων

μόνο μέσα στο
ΛΟΓΙΚΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
της κοινωνίας

νοηματοδοτείται

και

αξιολογείται

Θεματική Ενότητα 5
Ο άνθρωπος μέσα στην πόλη – η πολιτική αρετή
ΕΙΣΑΓΩΓΗ σελ. 151-152

- 5^η παράγραφος:

Η λογικότητα και η ηθικότητα	της κοινωνικής ζωής και των πολιτικών σχέσεων ΑΝΤΙΚΑΤΟΠΤΡΙΖΟΥΝ	την κοσμική ΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ, την αρμονία, την ισορροπία και την ευταξία των κινήσεων στον κόσμο.

Η ΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ και οι ΝΟΜΟΙ που διέπουν τις σχέσεις των ουρανίων σωμάτων και ρυθμίζουν /εξασφαλίζουν μια αταλάντευτη ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ στον χρόνο και στον χώρο	είναι ΠΡΟΤΥΠΟ των ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΝΟΜΩΝ που καλούνται να εξασφαλίσουν μια αντίστοιχη κοινωνική αρμονία.

- 6η παράγραφος:

ΚΟΣΜΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ:	δημιουργός ο θεός ή η φύση.
ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:	δημιουργός ο ίδιος ο άνθρωπος.

I. Το σύνολο των
ΝΟΜΩΝ και των
ΘΕΣΜΩΝ
και
II. Ο ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ
μέσα στην πόλη-
κράτος που
ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΙ Σ'
ΑΥΤΟΥΣ τους νόμους
και θεσμούς

συνιστούν
**ΤΟ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ**

- 7η παράγραφος:
  - Πολιτεύματα = πολλά
  - Τρόποι κοινωνικής ζωής = αντίστοιχα πολλοί
  - Παράγοντες

συνδεδεμένοι

με το πολίτευμα:

Εξουσία Ποιος την ασκεί;	Συμφέρον Τίνος το συμφέρον υπηρετείται;
Ο ένας- Οι λίγοι- Οι πολλοί;	Ενός- Λίγων- Όλων;

- Το κατεξοχήν πολίτευμα = το άριστο πολίτευμα = η «ΠΟΛΙΤΕΙΑ», όπου οι ΠΟΛΙΤΕΣ = ελεύθεροι άνθρωποι που συμμετέχουν στα κοινά και αποφασίζουν για τη ζωή τους, αποβλέποντας στη συλλογική ευτυχία.

- 8η παράγραφος:

Στην αριστοτελική «Πολιτεία» ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ κατέχουν ΟΙ ΠΟΛΛΟΙ.
Κατοχύρωση της αρχής της πλειοψηφίας.

Πολίτες = ελεύθεροι, ενήλικοι άνδρες με κατοχυρωμένα πολιτικά δικαιώματα.

Πολίτες = ανήλικοι, γυναίκες, δούλοι, μέτοικοι, όπως ίσχυε τότε στην αρχ. Αθήνα.

- 9η παράγραφος:

➤ αριστοτελική «Πολιτεία» ➤ Σε μια πραγματική πόλη (π.β. αρχ. Αθήνα)	Στην εξουσία: Οι πολλοί Οι πολλοί και φτωχότεροι	Εξυπηρετούνταν το συμφέρον Όλων Το συμφέρον των πολλών και φτωχών, το κράτος του δήμου.

- Η δημοκρατία δεν είναι άριστο πολίτευμα, γιατί μεροληπτεί υπέρ του δήμου= των πολλών = των οπαδών της, έναντι των πλουσιότερων και ευγενικής καταγωγής, των αρίστων.

ΌΜΩΣ ΣΙΓΟΥΡΑ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

είναι **ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ** δυνατό πολίτευμα, γιατί επιτρέπει στους πολίτες να διεκδικούν ΠΑΝΤΑ το εὖ ζῆν.

Σχετίζομαι άρα υπάρχω

Σε συνθήκες ομαλότητας δεν συνειδητοποιούμε τις κοινωνικές προϋποθέσεις της ύπαρξής μας. Για αφελείς ή ιδιοτελείς νεοφιλελεύθερους, μάλιστα, δεν υπάρχει καν κοινωνία, μόνο άτομα. Στη σοβαρή ασθένεια, όμως, όπως ο ορθολογιστής του Πασκάλ στρέφεται στον Θεό, ακόμη και ο πιο ανάλγητος ατομιστής στρέφεται στον συνάνθρωπό του – και μάλιστα σε αυτόν του οποίου τον ρόλο αντιπαθεί περισσότερο, τον ανώνυμο φορολογούμενο.

Περιγράφοντας το ξέσπασμα της πανούκλας σε μια πόλη της Αλγερίας το 1940, ο Αλμπέρ Καμύ αναδεικνύει, στο κλασικό μυθιστόρημα «Η πανούκλα», την κοινή ανθρώπινη συνθήκη: την υπαρξιακή οδύνη του ανθρώπου (είμαστε όμηροι δυνάμεων που δεν ελέγχουμε) και τη μεταφυσική βάση της αλληλεγγύης. Σε μια υπέροχη ομιλία του το 2012 ο πρόεδρος Ομπάμα είπε: «Αν είσαι επιτυχημένος, κάποιος κάπου σε βοήθησε. Ένας εξαιρετικός δάσκαλος υπήρξε στη ζωή σου. [...] Κάποιος επένδυσε σε δρόμους και γέφυρες. Αν έχεις μια επιχείρηση, δεν την έχτισες εσύ. Κάποιος άλλος την κατέστησε δυνατή».

Η εξάρτησή μας από την κοινωνία δεν είναι ενδεχομενική, αλλά ουσιώδης – ανεξάλειπτη. Ό,τι και να κάνεις για να προστατεύσεις τον εαυτό σου και τους οικείους σου από τον κορωνοϊό (και μπορείς να κάνεις πολλά), δεν θα ωφεληθούν αν δεν κάνει το ίδιο και ο γείτονάς σου. Το δίλημμα του φυλακισμένου σε νέα μορφή: Αν εγώ ξεβουλευτώ και αλλάξω συνήθειες, πώς ξέρω ότι θα κάνεις κι εσύ το ίδιο; Φυσικά, το ίδιο σκέφτεσαι κι εσύ για εμένα. Η απειλή της μόλυνσης, όμως, είναι τέτοια, που έχουμε κίνητρα να αλλάξουμε και οι δύο. Αλλά δεν αρκεί.

Τα μηνύματα των ειδικών και των κυβερνήσεων αναδεικνύουν την ηθική μας ευθύνη και, στο μέτρο που μας πείθουν, αλλάζουν τα ατομικά «οφέλη»: να μην σκεφτόμαστε με όρους ατόμου, αλλά με όρους σχέσης. Μπορεί εγώ να είμαι υγιής, αλλά ο γείτονάς μου αναμένει από εμένα ό,τι εγώ αναμένω από αυτόν – να αλλάξω συνήθειες. Μπορεί να μην ανήκω στην κατηγορία των ευπαθών ομάδων, η 82χρονη καρδιοπαθής μητέρα μου, όμως, ανήκει. Στηρίζομαι εν μέρει στη δική σου υπευθυνότητα για την υγεία της κ.ο.κ. Σχετίζομαι άρα υπάρχω (κυριολεκτικά). Υπάρχουμε όσο κοινωνούμε στο κοινό καλό.

Απόσπασμα από άρθρο του Χαρίδημου Τσούκα στην εφ. Η Κυριακάτικη Καθημερινή 22/03/20

- Γραπτή άσκηση: Να εντοπίσετε τη βασική ιδέα του άρθρου που προηγείται και να παρουσιάσετε τη θέση που καταλαμβάνει η ιδέα αυτή στην πολιτική φιλοσοφία του Αριστοτέλη, αξιοποιώντας χωρία από τα εξεταζόμενα αποσπάσματα της 5^{ης} Θεματικής Ενότητας.

